

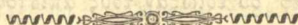
ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΜ

1873.

ΕΤΟΣ Δ'.

ΤΟΜΟΣ Ζ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Μ'. ΑΘΗΝΗΣΙ. 15. ΑΠΡΙΛΙΟΥ.

ΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩ: ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

Εἰς τὴν μάχην τῆς Τιβεριάδος καὶ τὴν πτώσιν τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλήμ λήγει πραγματικῶς ἡ γαλλικὴ ἐπὶ τῆς Συρίας κυριαρχία, αἱ δὲ κατόπιν σταυροφορίαι δὲν ἔσχον σκοπὸν τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἁγίας πόλεως, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἐν Ἀνατολῇ περιυβριζομένου ὀνόματος τοῦ χριστιανοῦ· ἦσαν δ' αὐταὶ μᾶλλον ἐκδρομαὶ στρατιωτικαί, καὶ ἐπομένως διαβατικά.

Οἱ βάρβαροι, οἵτινες ἄλλοτε ἤλθον ὅπως καταλάβωσι τὴν Ῥώμην, περιεφρόνησαν τὴν αἰωνίαν ταύτην πόλιν, καὶ ἐγκατεστάθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐν τῇ γλυκεῖᾳ Ἀκουϊτανίᾳ. Τοῦτ' αὐτὸ διεπράξαντο καὶ οἱ Γάλλοι οἱ μεταβάντες πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐντὸς ὀλίγου ἐλησμονήθη ἡ ἁγία πόλις διὰ τὴν βαθύπλουτον Κωνσταντινούπολιν. Οἱ σταυροφόροι οἱ ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τῆς Συρίας συνητηθήσαν εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας μετὰ τῶν σταυροφόρων, οἵτινες μετέβαινον εἰς τὴν ἁγίαν χώραν· οὕτως ἅπαντες ἐλησμόνησαν τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδρομῆς, καὶ πρὶν ἢ καλῶς συνεννοηθῶσιν, ἐσταμάτησαν

εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἔμειναν ἐκεῖ. Τοιοῦτοτρόπως ἔλαβε χώραν ἡ αὐτοσχέδιος κυριαρχία αὕτη, ἐὰν ἐπιτραπῆ νὰ κληθῆ τοιαύτη τις. Ὅμοιόν τι ἐγένετο πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐν Σικελίᾳ. Οἱ Νορμανδοὶ τοῦ κόμητος de Dreux, ἐπανερχόμενοι οἴκαδε ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἁγίαν χώραν προσκυνήσεως, ἀπήντησαν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν τὴν Σικελίαν, κάλλιον δ' εἰπεῖν προσέκρουσαν ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τότε βασιλεύων ἡγεμὼν τοῦ Παλέρμου ἦτο εἰς ῥῆξιν μὲ τούτους Σαρακηνούς, οἱ Νορμανδοὶ ἐνόμισαν ὅτι πρᾶττουσιν ἔργον ἀγαθόν, διετιθέμενοι ὑπὲρ αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως, ἀφ' οὗ ἐδίωξαν τοὺς ἀπίστους, οἱ Νορμανδοὶ ἐπελάθοντο ἑαυτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐπὶ αἰῶνας. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τῆς μακρᾶς Ἀγγεβινίου κυριαρχίας ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως.

Μόλις ἡ φραγγικὴ ἐπιδρομὴ εὔρε τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς σημεῖον προσορμῆσεως, καὶ πάραυτα διεχύθη εἰς τὰ περίξ ὡς χεῖμα βῆρος, θλάσας τὰ ὕδατοφράγματα. Ἐξεχύθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην (Μακεδονίαν), εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὰς Κυκλάδας, τὰς Ἰονίους νήσους.

Ἡμέραν τινὰ συνήχθησαν προσκλήσει Ἐρβρίκου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν ἀπέραντον λειμῶνα τοῦ Σαβεννίκου, ἐν Μακεδονίᾳ, ἅπαντες οἱ γάλλοι ἀρχηγοὶ, ἔριπποι, μὲ τὸ κράνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φέροντες πανοπλίαν ἀπασφραπτύσας εἰς τὸν Ἥλιον. Ἐκεῖ ἐγένετο ἡ διανομὴ μεταξὺ τῶν *Μεγάλων Βαρῶν* ὄλων τῶν περὶ τὰς ἐλληνικάς θαλάσσεως γενομένων κατακτήσεων.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔμεινεν εἰς τὸν οἶκον τῆς Φλάνδρας· ἡ νῆσος τῆς Κύπρου, εἰς τοὺς Λουζινιαίους· ἡ νῆσος Κρήτη καὶ τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τοῦ Αἰῶμου μέχρι τοῦ Ὀλύμπου, ἔπεσεν εἰς κληρὸν τῶν Μομφεράττων· τέλος ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀχαΐας ἢ τοῦ Μορέως, εἰς τοὺς Βιλ-

λεβαρδουίνους, τοὺς ἐκ Καμπανίας, μετὰ τῶν Κυκλάδων καὶ Ἰονίων νήτων.

Ἄπαντα τὰ ἡγεμονικά ταῦτα τιμάρια ἐξήρτωντο, τοῦλάχιστον ὀνόματι, ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις διήρκεσε μόνον πενήτην καὶ ἐννέα ἔτη, χάρις εἰς τὰ ἐλαττώματα τῆς τιμαριωτικῆς ταύτης δημοσπονδίας, ἥτις ἐπήνεγκε προηγουμένως τὴν πτώσιν τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἄλλ' ἄς περιορισθῶμεν εἰς τὰ τοῦ Μορέως, ὅπερ ὑπάρχει τὸ κύριον τῆς παρούσης θέμα.

Οἱ μεγάλοι βαρῶνοι τοῦ Μορέως ἦσαν δώδεκα, ὡς οἱ Ἑλληνας βασιλεῖς, οἵτινες ἀνεγνώριζον τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀρχοντος τῶν βασιλείων. Ἦσαν ἅπαντες ἴσοι, δηλαδὴ ἕκαστος ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτὴν ταύτην εἶχε τὸ δικαίωμα μεμονωμένου πολέμου, ἀπαρλλάκτως ὡς οἱ βασιλεῖς τοῦ Ὀμήρου τὸ εἶχον ὁ εἷς ἀπέναντι τοῦ ἐτέρου. Ἡ ἐπικυριαρχικὴ ἐξουσία τοῦ Βιλλεβαρδουίνου ἐπὶ τῶν μεγάλων βαρῶνων ἦτο ἀπλή καὶ κατ' ἐπιφάνειαν, ὡς καὶ αἱ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀρχόντων τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀχιλλεὺς, ὁ μέγας βαρῶνος, ὡς εἰπεῖν, τοῦ Σπερχεῖου καὶ τῆς Φθιώτιδος, οὐδόλως ἐδυσκολεύετο νὰ εἴπῃ τὰς ἀληθείας αὐτοῦ, καὶ κάπως λίαν ἀποτόμως, πρὸς τὸν βασιλεῖα τῶν βασιλείων. Συνεκάλει μάλιστα οἴκοθεν τὸ στρατιωτικὸν συμβούλιον, ὅπως ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς αὐθάδους διαγωγῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως. Οὕτως ἐπραττοῦν συχνὰ οἱ Γάλλοι βαρῶνοι τοῦ Μορέως κατὰ τῶν ἐπικυριάρχων αὐτῶν ἀρχόντων τοῦ Μιστρά, ἦτοι τῶν Βιλλεβαρδουίνων. Οἱ μεγάλοι οὗτοι τιμαριῶται ἐπολέμουν μάλιστα πρὸς ἀλλήλους ὡς ἀρχοντες ἀνεξάρτητοι.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πορεία τῆς γαλλικῆς ἐν Ἑλλάδι κατοχῆς. Ἰδοὺ ἡ ἀγέρωχος Θεσσαλία μὲ τὰ ὑψηλὰ ὄρη ἐστεμμένα ὑπὸ ἐβδομήκοντα πέντε πλουσίων πόλεων, ἢ ἔχουσα ἡχέοντα

τὰ δάση καὶ τοὺς χρεμετιῶντας ἵππους. Ἐκείθεν ἐπῆλθον ἅπασαι αἱ ἐπιδρομαὶ, αἵτινες ἐπαπέλιθον κατ' ἀρχάς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν δημοσπονδίαν, ὡς καὶ κατόπιν τὴν γαλλικὴν τῆς Ἀχαΐας. Ὅπισθεν τῆς Θεσσαλίας ἦσαν οἱ Κένταυροι καὶ οἱ τοῦτων ἀπόγονοι, οἱ Θράκες, ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων, οἱ Οὔνοι ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας· ἐπὶ τῆς γαλλικῆς κατοχῆς ἦσαν οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Τοῦρκοι τοῦ Βαγιαζήτου. Κατέλθωμεν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Σπερχεῖου μὲ τοὺς ξανθοὺς γαιολόφους καὶ τὰς χλοεράς ἀκτὰς, ὧν ὁ θεὸς Πυρρίθους εἶχε τὴν φύλαξιν κατὰ τῶν Κενταύρων, ὡς ὁ Λεωνίδα κατὰ τῶν Περσῶν εἰς τὰς Θερμοπύλας. Πᾶσαν τὴν χώραν ταύτην κατεῖχεν ὁ Μαρκίζος τῆς Βοδονίτσης, ὁ ἐπικυρίαρχος τῆς ψυχρᾶς Δωδώνης.

Παραλληλισθῶμεν. Εἶμεθα εἰς τὴν ἔξοδον τῆς στενωποῦ τῶν Θερμοπυλῶν, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κοιλάδα τῆς Δωρίδος, ἔνθα ὁ ὠραῖος Κηρισσὸς βῆει ὀρειοειδῶς μεταξὺ τῶν δύο αὐτοῦ ἀκτῶν, πλήρῃων ἀνοστολιστῶν δαφνῶν· εἶμεθα ἐντὸς πλήρους κόσμου ὁμηρικοῦ, εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀρχαίας Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ὁ Κόλπος τῆς Κορίνθου πρὸς νότον καὶ δυσμὰς ἡμῶν μᾶς χωρίζει ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου· ὅπισθεν ἡμῶν, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βορείου ὄχθης εἶναι ἡ παλαιὰ Ἡπειρος, ἡ ὀρώδης Ἡπειρος, χώρα τοῦ Πυρρίου, υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, ὡς καὶ αἱ ἐλικοειδεῖς ἀκταὶ τῆς Ἀκαρνανίας. Κατερχόμεθα τὰς γλυκείας κλιτύας τῆς καλλισκίου Καλλιδρόμης καὶ τὰς ἀποτόμους πλευράς τοῦ θείου Παριασσοῦ, ἀφίνοντες τὸν Πίνδον ὅπισθεν ἡμῶν, ὡς καὶ τὸν Ἀράκινθον, ὅθεν διαφεύγει ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀκαρνανίας ὁ θορυβώδης Ἀχελῷος. Πλησίον ἡμῶν εἶναι τὸ Τροφώνειον ἄντρον, ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ μυστήρια τοῦ Διός. Ἐμπροσθεν καὶ δεξιὰ ἡμῶν, εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου τοῦ χωρίζοντος ἡμᾶς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, εἶναι ἡ

Βοιωτία μὲ τὰ πολλὰ αὐτῆς ποίμνια καὶ τὰ περίφημα γαλακτερά της· ἀριστερὰ ἡμῶν κείται ἡ Λοκρίς, ἧς τινοὶς ὁ Αἴας ὁ τοῦ Ὀϊλέως ὠδήγησεν τοὺς ὄρεινους τοῦ Κνήμιδος εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος. Παραπορευόμεθα τὰς ἐλώδεις ἀκτὰς τῆς Κωπαΐδος, ἣν ὁ Κηρισσὸς ποτίζει μὲ τὰ ὕδατα αὐτοῦ, ἀφοῦ διήλθε τὰς περιφίμους πεδιάδας τῆς Χαιρωνείας, ἔνθα ἐπαίχθη ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος κατὰ Φιλίππου τοῦ τῆς Μακεδονίας. Ἐνταῦθα, εἰς αὐτὰς τὰς ὄχθας τῆς Κωπαΐδος, ἀπέναντι τῶν χιονοσκεπῶν κορυφῶν τοῦ Παριασσοῦ καὶ τῆς διπλῆς τοῦ Ἑλικῶνος κορυφῆς, ἐθραύσθη, κατὰ τὰ 1310 ἡ ἀνωφελὴς ἀνδρεία τῶν Γάλλων ἱπποτῶν κατὰ τῶν μακρόθεν, ἀλλ' ἀσφαλῶς βριπτομένων βελῶν τῶν Καταλανῶν, οὗς ὁ Γάλλος δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν ἀπήξίωσε νὰ δεχθῆ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ.

Ἄπασαι αἱ χῶραι αὗται, ὧν ἐμνήσθημεν, ἐξηρτῶντο ἀπὸ τῆς ἀρχοντίας (seigneurie) τῆς Βοδονίτσης.

Ἐὰν, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Κνήμιδος, χωρῶμεν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἀφίνοντες τὰς ἀποκρήμους ὄχθας τοῦ Βοαγρίου, φθάνομεν πάραυτα ἀπέναντι πορθμοῦ, ἔνθα ἀπολέσθη ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων ἐπανακάμπτων ἀπὸ Τρωάδος, ὡς ἀναφέρει ὁ γέρον Νέστωρ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα. Εἰς τ' ἀντίπερα τοῦ πορθμοῦ τούτου φαίνονται αἱ καρποφόροι καὶ κατωκημέναι ἀκταὶ τῆς Εὐβοίας καὶ τὰ κυανᾶ αὐτῆς ὄρη, ὀλίγον δὲ κάτωθι αἱ συνεχόμεναι νῆσοι, αἱ τροφοδότριαι τοῦ Ἀχιλλέως, αἱ Κυκλάδες, αἱ τότεν προσφιλεῖς εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ Λυκομήδους, κοίτις τοῦ Πυρρίου.

Στρέψωμεν τὰ νῶτα πρὸς τὴν Εὐβοίαν, καὶ διευθυνθῶμεν διὰ τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὸν Κορίνθιον ἰσθμόν. Ἴδου τὸ Θηβαϊκὸν πεδῖον καὶ οἱ τραγικοὶ τῆς Καδμίας λόφοι. Κλίμα ζωηρότερον καὶ θερμότερον μᾶς περιβάλλει· εἶναι ὁ τόπος τῆς

ελαίας, προσφιλοῦς τῇ Ἀθηνᾷ, τοῦ μύρτου καὶ τῆς λαθανίδος, ἀριερωμένων εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Αἱ ζωογόνοι εὐωδία τοῦ Ὑμηττοῦ, ἔνθα περιπτερυγίζουσιν αἱ μέλισσαι, φθάνουσι μέχρις ἡμῶν. Ἴδου τὸ Πεντελικὸν καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Μαραθῶνος, ὃ τάφος τῶν Περσῶν μακρύτερα τὸ Σούνιον ἄκρον, ἔνθα ἐσκέπτετο ὁ Πλάτων ἐστραμμένος πρὸς τὴν ἠχόεσσαν θάλασσαν. Ἀνερχόμεθα τὸν Πάρνηθα, ἔνθα πλεονάζουσιν οἱ χεῖμαρροι· ἀπὸ δὲ τοῦ ὕψους τοῦ Κιθαιρῶνος, ἔνθα ἡ Ἀντιγόνη ὠδήγησε τὸν Οἰδίπου τυφλὸν καὶ κατηραμένον, δυνάμεθα τέλος νὰ ἴδωμεν τὰς Ἀθήνας, τὴν ἀθάνατον, τὴν ἔνδοξον μητρόπολιν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὡς εἰς τὸ ἀντίπερα τοῦ Ἰσθμοῦ ἡ Σπάρτη ἦτο ἡ μητρόπολις τῆς Πελοποννήσου.

Εἰς τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους ὁ Μενεσθεὺς ὠδήγησε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος. Διὰ τί ὁ Γάλλος διάδοχος του, ὁ ἄρχων Βριέννης, δούξ τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἔσχε τὴν στρατιωτικὴν ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν τοῦ Μενεσθέως! Ἄν εἶχεν οὕτω, δὲν ἐξετίθετο παρ' αὐτοῦ τὸ βαρὺ ἱππικὸν του εἰς τὰ ἀπατηλὰ ἔλη τῆς Κωπαίδος κατὰ τῶν εὐκινήτων τοξοτῶν τῶν Καταλανῶν σιφῶν.

Ἡ Ἀττικὴ καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὑπῆρξε τιμᾶριον τῶν ἰσχυρῶν βαρῶνων τῆς Ῥόχης (de la Roche), μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ οἴκου τῆς Βριέννης.

Ὁ ὑπερήφανος καὶ ἀνυπότακτος ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν Γούης τῆς Ῥόχης (Guy de la Roche), υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ πρώτου βαρῶνου, ἀπεφάσισε νὰ θραύσῃ τὴν ὑπερηκότητα, ἣτις τὸν συνέδεε μὲ τὸν ἡγεμόνα τοῦ Μορέως, ἦτοι τοῦ Βιλλεβαρδούτου. Ἦτο ἀνανέωσις τῆς αἰωνίου ἀντιζηλίας δύο Ἑλλήνων, οὓς χωρίζει ἰσθμὸς. Ὁ Γούης παρέσυρεν εἰς τὴν ἀποστασίαν αὐτοῦ τὸν Μαρκέζον τῆς Βοδονίτισης ἀφ' ἑνὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν μέγαν βαρῶνον τῆς Καρυταίνης, τὸν ἄρχοντα τῆς Βριέρης

(Sire de Brière), ἐξάδελφον τοῦ ἄρχοντος τοῦ Μορέως, ὅστις καὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς πολεμικοὺς λαοὺς τῆς Τσακωνίας (νῦν Κυουρίας) καὶ τῆς Ἀρκαδίας. Οὗτος ὁ Geoffroy de Briere ἦτο ὁ Ἀχιλλεὺς τῆς κατακτήσεως, τὰ δὲ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς βρῖθουσιν ἀπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ. Μόνος, κατὰμονος διήρχετο ἑφιππος τὴν Τσακωνίαν, ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὸν δυχρὸν αὐτοῦ πύργον τῆς Καρυταίνης, δώσας πλείονα πάντοτε τῶν ὅσα ἐλάμβανε κτυπήματα.

Τὸ λαμπρότερον λοιπὸν ἱππικὸν τοῦ Μορέως ὤρισεν ὡς σημεῖον συναθροίσεως ἐν Ἀττικῇ, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Καρύδι, ἐπὶ τῆς ἀπὸ Μεγάρων εἰς τὰς εὐτειχίστους Θήβας ἀγούσης, ὅπως ἀποδοθῆ εἰς τὴν χαρὰν τῆς μάχης.

Γουλιέλμος ὁ Βιλλαρδουῖνος, ὅστις ἀναλαμβάνει ἤδη κατοχὴν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ, δὲν ἠργοπόρησε ποσῶς· ἔφερε μετ' ἑαυτοῦ τὸν ἄρχοντα τοῦ Νεϋλλῦ (Neully), τὸν στρατάρχη αὐτοῦ, καταβάντα ἀπὸ τοῦ πύργου του, τῆς Πασσάβας, ὅστις ἐπεκράτει τῆς ἀνυποτάκτου Μάνης.

Οὐδέποτε ἡ Ἑλλὰς εἶδε παρομοίαν ἵπποδρομίαν. Ἐνίκησε τότε ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουῖνος, ὅστις ὀλίγα κατόπιν ἔτη ἐπεσεναίχμαλωτος εἰς χεῖρας τῶν Βυζαντινῶν, καὶ τοῖς παρέδωκεν εἰς ἐξαγορὰν αὐτοῦ τὴν πρωτεύουσάν του, τὸν Μιστράν. Ἄλλ' ἀφήσωμεν τὰς διηγήσεις τῶν ἐμφυλίων πολέμων τῶν μεγάλων βαρῶνων τοῦ Μορέως, οἵτινες ἐμελλον νὰ διαρκέσωσι περὶ τὰ τριακόσια ἔτη, ἦτοι μέχρις οὗ ἐπήνεγκον τὴν τελείαν πτώσιν τῆς γαλλικῆς κατοχῆς, καὶ ἴδωμεν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὴν περιγραφὴν τῶν γαλλικῶν κήσεων. Ἡ περιγραφὴ αὕτη μεγάλως χρήσιμος ὑπάρχει διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς λίαν περιέργου ἱστορίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. (ἀκολουθεῖ)

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΙΤΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΡΙΜΑΚ (1).

Ἡ Φόρτ-Μονρόν εἶναι κανονικὴ τις ἀκρόπολις ἐκ λίθων κατεσκευασμένη εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην τῆς χερσονήσου τῆς Βιργινίας, καὶ ἔμεινεν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου εἰς χεῖρας τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἐνωτικῶν. Τὸ φρούριον τοῦτο, διασταυροῦν τὰ πυρὰ αὐτοῦ μὲ τὰ ἐτέρου φρουρίου καλουμένου Ῥιπράπς (les Ripraps), ἐκτισμένου ἐπὶ πεποιημένου βράχου, ἐπιβλέπει τὴν διόδον, ἣτις ἀπὸ τῆς θαλάσσης φέρει εἰς Χαμπτόν-Ροᾶδς (Hampton-Roads), καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ῥιχμῶνδην διὰ τοῦ ποταμοῦ Ζείμς (James-River), ἢ κάλλιον διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐλισάβετ (Elisabeth-river) εἰς Νορφόλκ (Norfolk), ὅπου εὕρισκετο ὁ Μεριμάκ. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ταῦτα ὕδατα ἔλαβον χώραν αἱ δύο ναυτικαὶ ἐπιχειρήσεις, περὶ τῶν ὁποίων τόσον ζωνηρῶς προησκολήθη ἡ γενικὴ προσοχὴ, καὶ αἰτινες ἔσχον ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ στρατοῦ τοῦ Ποτομάκ τόσον σοβαρὰν ἐπιβρῶν, ὥστε δὲν θεωροῦμεν ἀκατάλληλον ἴσως νὰ δώσωμεν αὐταῖς θέσιν ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ.

Δὲν θέλω κάμει τὴν περιγραφὴν τοῦ Μεριμάκ, τὸν ὁποῖον γνωρίζει ὁ κόσμος ὅλος· ὑπενθυμίζω μόνον, ὅτι ἦτο παλαιὰ καὶ μεγάλη φρεγὰς ἐλικοκίνητος, κομμένη μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων καὶ καλυφθεῖσα μὲ στέγην σιδηρᾶν ὀλίγον κεκλιμένην, ὅπως συντελῆ εἰς τὸν ἀποστρακισμὸν τῶν βλημάτων. Εἰς τὴν στέγην ταύτην εἶχον ἀνοιχθῆ θυρίδες τινὲς

(1) Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ συγγράμματος: «Τέσσαρες μῆνας παρὰ τῷ στρατῷ τοῦ Ποτομάκ» ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος τοῦ Ζοαμβίλλ.

διὰ κανόνια τοῦ Ἀρμστρώγγ τῶν 100 καὶ ἄλλων τινῶν πυροβόλων τῆς μεγαλητέρας ὀγκῆς. Τὸ ἐμπρόσθιον ἦτο ὠπλισμένον μὲ σιδηροῦν ἔμβολον, ὡς τὸ τῶν παλαιῶν γαλερῶν. Τὴν 8 Μαρτίου ὁ Μεριμάκ, συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν κανονιοφόρων θωρηκτῶν, ἐξέρχεται τοῦ ποταμοῦ Ἐλισάβετ καὶ διευθύνεται κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ Ζείμς-Ρίβα (James-River), ὅπου ἦσαν ἡραγμέναι δύο παλαιαὶ ἰστιοφόροι φρεγάδες τοῦ Ἐνωτικοῦ στόλου, ἡ Cumberland καὶ ἡ Congress. Καὶ αἱ δύο βάλλουσι δι' ὄλου τοῦ πυροβολικοῦ αὐτῶν ἐναντίον τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐχθροῦ, ὅστις πλησιάζει· ἀλλὰ τὸ πῦρ τοῦτο εἶναι ἄνευ ἀποτελέσματος· ὅλα τὰ βλήματα ἀποστρακίζονται ἐπὶ τοῦ στεγάζματος. Ὁ Μεριμάκ ἀκολουθεῖ ἡρέμως τὸν δρόμον αὐτοῦ, καὶ ἐρχόμενος, μὲ ταχύτητα τεσσάρων ἢ πέντε κόμβων, εἰσδύει τὸ ἔμβολον αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ πλευροῦ τῆς Cumberland. Πράγμα παράδοξον! τὸ κτύπημα τοῦτο ὑπῆρξε λίαν γλυκὺ· μόλις τὸ ἠσθάνθησαν οἱ ἐπὶ τοῦ Μεριμάκ· ἀλλ' ἤρκεσε νὰ προσβάλη θανατηφόρως τὴν Ἐνωτικὴν φρεγάδα. Τὴν εἶδον μεγαλοπρεπῶς βυθιζομένην, θάπτουσαν μεθ' ἑαυτῆς διακοσίους ἄνδρας τοῦ πληρώματός της, οἵτινες μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ὑπηρετοῦν ἀκόμη τὸ ἀνίσχυρον πυροβολικόν των. Θεάμα μέγα καὶ ἔνδοξον! Ἀλλὰ εἰς τὴν ὀλεθρίαν ταύτην προσβολὴν ὁ Μεριμάκ ἔθλασε τὸ ἔμβολον αὐτοῦ. Δι' αὐτὴν ἄρα τὴν αἰτίαν δὲν ἐφρόντισε νὰ βυθίσῃ ἐπίσης τὴν Congress; Οἷοσδήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὁ λόγος, περιωρίσθη εἰς μονομαχίαν τοῦ πυροβολικοῦ μετὰ τῆς φρεγάδος ταύτης, μὴ δυνηθείσης ν' ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ. Πληρωθεῖσα φονευμένων καὶ ἀποθνησκόντων, ὕψωσε τὰ ἰστία αὐτῆς, ἔπεσεν εἰς τὴν ξηρὰν, κατεβίβασε τὴν σημαίαν αὐτῆς καὶ ἐκάη. Θέλοντες νὰ αἰχμαλωτίσωσι μέρος τοῦ πληρώματος οἱ ναῦται τοῦ Μεριμάκ, ἐξετέθησαν εἰς τὸ πῦρ τουφεκίων ἀπὸ τῆς πα-

ραλίας ἐρχόμενον, καὶ σφαῖρά τις ἐκτύπησε τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἱκανὸν πλοίαρχον αὐτοῦ, τὸν Κ. Βούχαναν (Buchanan).

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁλόκληρος ὁ Ἐνωτικὸς στολισκος, συνηγμένος εἰς Χάμπτον Ῥόαδς, ἐκίνησεν ὅπως βοηθήσῃ τοὺς ἀτυχεῖς αὐτοῦ συντρόφους τοῦ James-River ἄλλ' ὁ στολισκος οὗτος ὀλίγην βοήθειαν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ. Συνέκειτο ὑπὸ τριῶν φρεγάδων, ὧν μία μόνη (ὁ Minnesota, ἐν καταστάσει ὅπως ὑπηρετήσῃ κάπως) ἦτο φρεγάς ἐλικοκίνητος, τῶν αὐτῶν μὲ τὸν Μεριμάκ διαστάσεων, ἀλλ' ἀσκεπής. Αἱ ἄλλαι δύο, ὁ Roanoke, ἐπίσης ἐλικοκίνητος, ἀλλ' ἦτις ἔχασε τὸν ἰστὸν αὐτῆς, καὶ ὁ Ἅγιος Λαυρέντιος, παλαιὰ ἰστιοφόρος, ἦσαν καλαὶ μόνον εἰς τὸ νὰ καταστραφῶσι.

Καὶ αἱ δύο, μετὰ ἀγῶνας ἀκέρπους, ὅπως μεταβῶσιν ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ναυμαχίας, καὶ μετὰ παρεκτροπὰς τινος εἰς τὰ ῥηχὰ, ἐπανῆλθον ἀπρακτοὶ εἰς τὸ ὀρμητήριον αὐτῶν. Ὁ Μινнесότα, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπιτυχίας τινὰς κατὰ τοῦ Μεριμάκ, οὐχὶ διὰ τοῦ πυροβολικοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπωφελοῦμενος ἐκ τῆς ἀνωτέρας αὐτοῦ ταχύτητος, ὅπως προσκρούσῃ καὶ δοκιμάσῃ νὰ τὸν βυθίσῃ διὰ τοῦ κτυπήματος, εἶχεν ἀνάγκην βάλους πρὸς πλοῦν ἐξ ποδῶν ὕδατος πλέον ἢ ὁ Μεριμάκ, καὶ ἐδιοικεῖτο πολὺ κακῶς, ἅμα ὅτε εἶχε μόνον ἐνὸς ποδὸς ὕδωρ ὑπὸ τὴν τροπίδα. Διὸ καὶ δὲν ἤργησε νὰ ἐξοκεῖλῃ εἰς θέσιν τινὰ, ὅπου ἔτρεχε τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον. Οὐδεμίαν ἀμφιβολία ὅτι, ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ἡμέρας ἤρχετο νὰ τὸν προσβάλλῃ ὁ Μεριμάκ, ἤθελεν εἶχε τὴν τύχην τοῦ Cumberland καὶ τοῦ Congress. Ὁ Μεριμάκ, βεβαίως πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς πληγῆς τοῦ κυβερνήτου αὐτοῦ, ἔμεινεν ὅπου εὕρισκετο, καὶ ἐκανονοδόλει τὸ στρατόπεδον καὶ τὰ κανονοστάσια τοῦ Νιουπόρτ Νιῦς (Newport News), ὅθεν ἐρρίφθη ἡ σφαῖρα, ἥτις τὸν ἐπλήγωσεν· ἔπειτα εἰσῆλθεν εἰς Νορφόλκ

(Norfolk) κατὰ τὴν νύκτα, πιθανὸν σκοπεύων ν' ἀποτελειώσῃ τὴν ἐπαύριον τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς. Ἄλλὰ τὴν νύκτα ἦλθεν ὁ Μονιτώρ.

Ἔχω ἀνάγκην νὰ μοὶ συγχαρῆσωσιν ἐνταῦθα τὴν ἀπλοκὴν σύγκρισιν, ἧς θέλω κάμει χρῆσιν, διὰ νὰ παραστήσω εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀναγνώστου τὸ ἕκτακτον τοῦτο πλοῖον. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰ τῆς Σαβαυδίας βιτκότα, τὰ ἔντα κυλινδρικά καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ κρούστας σοκολάτας, καὶ ἅτινα εἶναι ἐν τῶν κυριωτέρων στολισμῶν τῶν ζαχαροπλαστείων ἡμῶν.

Φαντασθῆτω τις λοιπὸν τὸ ζαχαρικὸν τοῦτο τεθειμένον ἐπὶ τινος πινακίου μακροῦ, καὶ θέλει ἔχει ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἐξωτερικῆς θέας τοῦ Μονιτώρ. Τὸ Σαβαυδίον ζαχαρωτὸν εἶναι πύργος σιδηροῦς, διαπερώμενος ὑπὸ δύο ἀνοιγμάτων, δι' ὧν διέρχονται τὰ στόμια τῶν δύο ὑπερβαλλόντως μεγάλων αὐτοῦ κανονίων (1). Ὁ πύργος οὗτος ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ στρέφεται δι' ἐνὸς εὐφυστάτου διαχειρισμοῦ, ὥστε νὰ διευθύνῃ τὸ πυροβολικὸν του ἐπὶ οἰουδήποτε σημείου τοῦ ὀρίζοντος. Τὸ μακρὸν πινακίον, ἐφ' οὗ ἔκειτο τὸ ζαχαρωτὸν, εἶναι εἶδος καλύμματος τεθειμένου ἐπὶ τοῦ σκάφους ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάσσης, περιλαμβάνον τὴν μηχανὴν, τὴν κατοικίαν τοῦ πληρώματος, τὰς προμηθείας, καὶ τοῦ ὁποῦοι ἡ μετατόπισις ὑποφέρει τὸ πᾶν. Μακρόθεν δὲν βλέπει τις ἢ τὸν πύργον, καὶ ὁ κολυμβῶν οὗτος πύργος, θέας τοσοῦτον νεοφανοῦς, ἦτο τὸ πρῶτον πρᾶγμα, ὅπερ παρετήρησεν ὁ Μεριμάκ καὶ οἱ σύντροφοί του, ὅτε, τὴν πρωΐαν τῆς 6 μαρτίου, ἐπανῆλθον νὰ δώσωσι τὸ

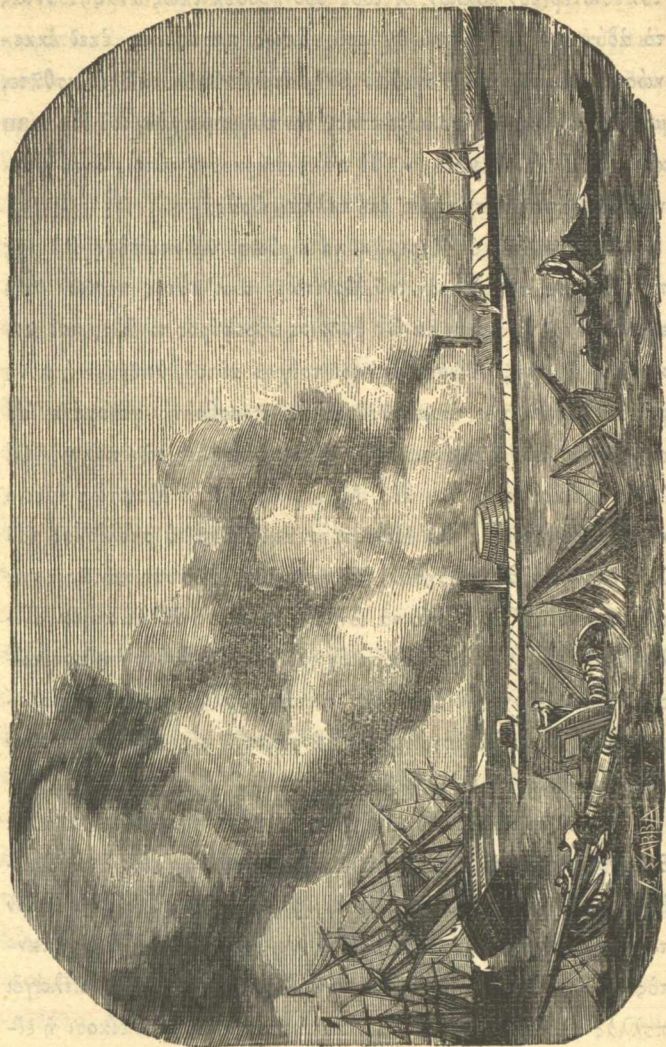
(1) Ἄφ' ἧς ἐποχῆς ἡ Α. Γ. ἔγραφε ταῦτα, κατεσκευάσθησαν ἐν Εὐρώπῃ οὐχὶ ὀλίγα τοιαῦτα πλοῖα, καὶ ἐν Ἑλλάδι ἔχομεν. Ἄλλ' ὅμως οὔτε ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει αὐτοῦ ἐνόμισε καλὸν νὰ διαγράψῃ τὰς γραμμὰς ταύτας οὔτε ἡμεῖς ἐπράξαμεν τοῦτο. Σ. Μ.

τελευταῖον κτύπημα κατὰ τοῦ Μινнесότα, πάντοτε ἐξοκέλλοντος, καὶ ὅπως ἐνεργήσῃ καὶ ἄλλας καταστροφάς. Τὰ δύο ἐχθρικά πλοῖα, ὁ James-town καὶ ὁ York-town, προέβησαν πρῶτα πρὸς τὸν Μονιτῶρ μὲ ἐκείνην τὴν πάντοτε δειλὴν περιέργειαν, ἣν χρῶνται οἱ κύνες, ὅπως πλησιάζωσιν ἄγνωστόν τι ζῶον. Δὲν ἐπερίμενον πολὺ. Δύο ἀστραπαὶ ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ πύργου, ἀκολουθούμεναι ὑπὸ τοῦ συριγμοῦ δύο βλημάτων τῶν 120. Δὲν ἐχρειάσθη περισσότερον ὅπως οἱ δύο κατοπτευταὶ ἀπομακρυνθῶσιν ὀπισθοδρομοῦντες τὸ ταχύτερον. Ὁ Μεριμάκ ἀνεγνώρισε παραυτίκα ποῖον ἀντίπαλον εἶχε, καὶ ἐφέρθη ἀνδρείως ἀπέναντι τοῦ ἀντιπάλου τούτου, ὃν δὲν ἐπερίμενε νὰ συναντήσῃ. Τότε ἤρξατο ἡ μονομαχία, περὶ ἧς τσαυτὰ ἐλέχθησαν, καὶ ἣτις προώρισται, φαίνεται, νὰ διενεργήσῃ μεγάλην ἐπανάστασιν εἰς τὴν ναυτικὴν τέχνην. Ἐκ πρώτης ἀφετηρίας οἱ δύο παλαισταὶ ἠθάνθησαν ὅτι ὄφειλον νὰ πολεμηθῶσιν ἐκ τοῦ πλησίον· ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντες ἐφαίνοντο ἐπίσης ἄτρωτοι. Τὰ βλήματα ἐποστρακίζοντο ἢ καὶ ἐθλῶντο, χωρὶς ἄλλο τι νὰ πράττωσιν ἢ μόνον ν' ἀφίνωσι μικρὰς ἐντυπώσεις. Βλήματα στρογγύλα τῶν 120, βλήματα κωνικὰ τῶν 100, βλήματα τοῦ Ἄρμ-στρώγγ, εἰς οὐδὲν συνετέλουν. Ὁ Μεριμάκ τότε, θέλων νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὄγκου, ἐζήτησε νὰ βυθίσῃ τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ ἐπιπίπτων κατ' αὐτοῦ πλευρικῶς, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ ὄρμην. Ὁ Μονιτῶρ, σμικρότατος τὸ μῆκος, εὐκινητότατος, εὐκολώτατος εἰς τὸν ἐλιγμόν, τῷ προσεκολλᾶτο, ἐστρέφετο περὶ αὐτὸν, ἀπέφευγε τὰ κτυπήματά του μετὰ ταχύτητος, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὁ Μεριμάκ ἕνεκα τοῦ ὑπερβάλλοντος μήκους αὐτοῦ. Οὐδὲν περιεργότερον τοῦ παρατηρεῖν τοὺς δύο ἀντιπάλους ἀναλαμβάνοντας τὴν κυκλοτερῆ στροφὴν ὁ εἶς περὶ τὸν ἕτερον, τοῦ Μονιτῶρος περιγράφοντος

τὸν ἐσωτερικὸν κύκλον, ἢ τοὺς δύο προσεκτικῶς ἀναζητοῦντας τὸ ἀδύνατον μέρος τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως παραυτίκα ἐκεῖ ἐκκενώσωσιν ἐν τῶν παμμεγέθων βλημάτων αὐτῶν. « Στοχασθῆτε, μοι ἔλεγεν εἰς μάρτυς αὐτόπτης, τὴν πυγμομαχίαν τοῦ Heenan καὶ τοῦ Tom Sayers ! » Ἡ πάλη διήρκεσεν οὕτω, ἀνευ φαινομένων ἀποτελεσμάτων, ἐπὶ πολλὰς ὥρας.

Ἄπαξ μόνον ὁ Μεριμάκ κατώρθωσε νὰ κτυπήσῃ διὰ τῆς πρῶρας του τὸ πλευρὸν τοῦ Μονιτῶρ· ἀλλ' οὗτος περιστράφη εὐθὺς μετὰ τὸ κτύπημα ὡς ξύλινος ὑδροφόρος πλέων, καὶ μικρά τις ἀμυγλή, μείνασα ἐπὶ τοῦ τοίχου αὐτοῦ, ὑπῆρξεν ἡ μόνη βλάβη ἢ ἀπὸ τῆς τρομερᾶς ταύτης προσβολῆς γενομένη. Ἡ ἀπαύδησις τῶν δύο ἀντιπάλων ἔθετο τέλος εἰς τὴν πάλην. Οἱ Ἀθηνωτικοὶ εἰσῆλθον εἰς Μορρόλκ, καὶ ὁ Μονιτῶρ ἔμεινε κύριος τοῦ πεδίου. Ὁ Μινнесότα καὶ ἅπας ὁ στολίσκος τοῦ Χάμπτον Ῥόαδς ἐσώθησαν. Ὁ πυγμαῖος ἀντέστη καλῶς κατὰ τοῦ γίγαντος. Ἔμενε τὸ νὰ ἴδῃ τις ἂν οὗτος ἤθελε κάμει ἄλλην ἐπιχείρησιν, ὁπότε τὸ στοίχημα ἤθελεν εἶσθαι ἐρεθιστικώτερον, ὅτε, ἀντὶ νὰ ζητῇ τὴν καταστροφὴν ἑνὸς ἢ δύο πολεμικῶν πλοίων, θὰ ἐπρόκειτο ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἀποβίβασιν ὀλοκλήρου στρατοῦ ἐπιδρομικοῦ.

Τούτων συμβαινόντων ἀφίχθη εἰς Φορτ-Μορρό. Πάραυτα ὁ ὄρμος ἐκαλύφθη ὑπὸ πλοίων προσηρομένων εἴτε ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, εἴτε ἀπὸ Ἀνναπόλεως (Annapolis) φορτωμένων τῶν μὲν στρατιώτας, τῶν δὲ ἵππων, πυροβόλα, ὕλικὸν παντὸς εἶδους. Ἐνίοτε ἠρίθμου ἠγκυροβολημένας ἐν τῷ πελάγει πολλὰς πλοίων ἑκατοντάδας, καὶ μεταξὺ τούτων εἴκοσι ἢ εἰκοσιπέντε μεγάλα ἀτμοκίνητα φορτηγὰ, περιμένοντα τὴν ἀρμοδίαν στιγμήν νὰ ἐλθῶσι παρὰ τὴν ἀκτὴν, διὰ νὰ ἀποθέσωσι 15 ἢ 20,000 ἀνδρῶν οὓς ἔφερον. Φαντασθῆτω τις τὴν τρομερὰν καταστροφὴν, ἣτις ἔμελλε νὰ ἐπακολουθήσῃ, ἂν ὁ

Μεριμάκ ἐφαίνετο αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς πυκνῆς ταύτης πλη-
θῦος τῶν πλοίων, κτυπῶν τὰ μὲν μετὰ τὰ δὲ, καὶ βυθίζων
τὰ ἀνθρώπων ταῦτα δοχεῖα, ὅθεν οὐδὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ

τὰ κτυπήματά του ! Ὑπῆρξαν διὰ τὰς Ἐνωτικὰς ἀρχάς, ναυ-
τικές τε καὶ στρατιωτικές, ἡμέραι τινὲς τῆς ζωηροτέρας ἀγω-
νίας. Ὅσάκις παρατηρεῖτο καπνὸς ἀνωθεν τῶν δένδρων, ἅτινα
ἐκάλυπτον τὴν εἴσοδον τοῦ ποταμοῦ Ἐλισάβετ, ἡ καρδιά ἐ-
παλλεν ὀρμητικῶς· ἀλλ' ὁ Μεριμάκ δὲν ἤρχετο· ἄφησε νὰ
τελειώσῃ ἀνεμποδίστως ἡ ἀποβίβασις τοῦ στρατοῦ.

Διὰ τί δὲν ἦλθε ;

Δὲν ἦλθε, διότι ἀπὸ τῆς εἰς Νορτφόρτ θέσεως αὐτοῦ, ἐν
καταστάσει διαρκοῦς ἀπειλῆς, ἀπήλαυε τὴν ὥραν ταύτην, ἀνε-
κινδύνου, δύο ἀποτελέσματα ἴσης σπουδαιότητος. Καὶ πρῶτον
μὲν παρέλυσεν εἰς Χάμπτον-Ρόαδς τὰς ναυτικές δυνάμεις συ-
νηθροισμένας, ὅπως συντελέσωσι μετὰ τοῦ στρατοῦ τῆς Ξη-
ρᾶς εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ Ἰορκ-Τόουν (York Toun)· δεύ-
τερον δὲ, καὶ τοῦτο ἦτο τὸ κυριώτερον, ἐστέρει τὸν Ἐνωτικὸν
στρατὸν ὄλων τῶν πλεονεκτημάτων, ἅτινα ἡ κατοχὴ τοῦ Ζέιμς
Ῥίβερ (James-River) ἤθελε τῷ ἐξατραλίσει διὰ ἐκστρα-
τείαν, ἧς ἡ βᾶσις ἦτο ἡ Ῥιχμόνδη.

Βεβαίως ἂν ὁ Μεριμάκ κατήρχετο εἰς Χάμπτον Ῥόαδς
καὶ κατέστρεφεν ἐκεῖ τὸν στόλον, ἐκέρδαιεν ἐπιτυχίαν ἀπέ-
ραντον· ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ ὑπῆρχον ὑπὲρ αὐτοῦ ἄσπασαι τῆς ἐ-
πιτυχίας αἱ πιθανότητες· ὁ Μεριμάκ ἐν πρώτοις ἤθελεν εὔρει
ἐμπροσθέν του τὸν Μονιτῶρ. Μόνος πρὸς μόνον δὲν τὸν ἐφο-
θεῖτο· τὸ πυροβολικὸν τοῦ Μονιτῶρ ὑπῆρξεν ἀνίσχυρον κατὰ
τοῦ ἀμυντηρίου αὐτοῦ ἐφοπλισμοῦ, καὶ ἤθελε πάλιν τοιοῦτον
ὑπάρξει· ἀλλ' ἂν ὁ Μεριμάκ δὲν κατώρθωσεν εἰς τὴν πρώτην
συνάντησιν νὰ βυθίσῃ τὸν Μονιτῶρ προσβαλὼν αὐτὸν, ἔλαβε
τὰ μέτρα του διὰ νὰ ἦναι εὐτυχέστερος ἄλλοτε. Τὸ μέσον
τοῦτο ἦτο ὑποθαλάσσιον ἐμβολον, ἐκ σιδήρου σφυρηλατημένου,
μῆκους δέκα ποδῶν, δι' οὗ ἀπταισίτως ἤθελεν ἐγγίσει κάτωθι
τοῦ καλύμματος τὸ κύριον σκάφος τοῦ Μονιτῶρος, ὅπερ ὑπὸ

τὴν θαλασσίαν ἐπιφάνειαν καὶ ἄνευ τοιχίσματος προφυλακτικῶς, ἀφεύκτως ἐβυθίζετο, ἅμα τὸ ὕδωρ ἤρχιζε νὰ εἰσδύη.

Η ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΣΕΔΑΝ (*).

Συζήτησις μεταξὺ τῶν στρατηγῶν Βέμπφεν καὶ Δυκρῶ.

Πάραυτα ὁ στρατηγὸς Δυκρῶ ἀνεχώρησε πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ στρατηγοῦ Βέμπφεν καὶ προσπελάζων αὐτῷ λέγει· «Δὲν ἔρχομαι νὰ διαμφισβητήσω ὑμῖν τὴν ἀρχηγίαν, καίτοι ἀνατεθεῖσάν μοι παρὰ τοῦ στρατάρχου Μὰκ-Μαῶν καὶ ἐπικυρωθεῖσαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Δὲν εἶναι τῆς παρούσης στιγμῆς νὰ ἐγείρωμεν ὁμοίας συγκρούσεις. Εἶμι ἐτοιμὸς νὰ συνδράμω ὑμᾶς ὅλαις δυνάμεσιν. Ἄλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς παρατηρήσω, ὅτι διατελῶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Πρώσων πρὸ δύο περίπου μηνῶν, ὅτι κάλλιον ὑμῶν γνωρίζω τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅτι ἐμελέτησα τὴν τοποθεσίαν, τὸ ἔδαφος, καὶ, κατ' ἐμὲ, εἶναι προφανὲς ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶναι ἔτοιμος νὰ κινηθῆ, ὅπως ὑπερφαλαγγήσῃ ἡμᾶς. Τὸ εἶδον ἰδίῳις ὄμμασι, ἔξ ἰδοῦ ἢ ἐπιστολῇ τοῦ δημάρχου Βιλλέρ-Σερναί ἀναγγέλλουσα τὴν διάθεσιν τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης, οὐδεμίαν δύναται ν' ἀφήσῃ ἀμφιβολίαν. Ἐν ὀνόματι τῆς σωτηρίας τοῦ στρατοῦ σᾶς ἐξορκίζω νὰ ἀφήσητε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἢ πρὸς ὑποχώρησιν κινήσεις· ἐντὸς δύο ὥρῶν δὲν θέλει εἶσθαι πλέον καιρὸς.»

(*). Συνέχεια· ἴδὲ τὸ προηγούμενον φυλλάδιον.

Στρατηγὸς Βέμπφεν.—«Διατί θέλετε νὰ μάχεσθε ἐν ὑποχωρήσει, ὅπότεν ὁ Λεβρὲν ἔχη τὴν ὑπεροχήν; Δὲν εἶναι ἀληθές; προσέθηκεν ἐπερωτῶν τὸν στρατηγὸν τοῦτον ἐκεῖ ἐν ἰσχυρόμενον. Δὲν εἶναι ἀληθές, Λεβρὲν, ὅτι ἔχετε τὴν ὑπεροχήν;»

Ὁ στρατηγὸς Λεβρὲν ἀπεκρίθη κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ στρατηγοῦ Βέμπφεν, καὶ λέγει ὅτι ἡδύνατό τις νὰ περιμένῃ, ὅπως ἀρχίσῃ τὴν ὑποχώρησιν, ἂν μεταγενέστεραι περιστάσεις ἤθελον καταδείξει τὴν ἀναγκαιότητα αὐτῆς.

Βέμπφεν.—«Μάλιστα, ἔχομεν μόνον ἰππικὸν ὄπισθεν ἡμῶν· δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἀνησυχῶμεν περὶ τούτου. Ὁ στρατηγὸς Δουαί θέλει ἀναχαιτίσει αὐτό.»

«Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἄς ἐνώσωμεν τὰς προσπάθειάς ἡμῶν, ὅπως κατακερματίσωμεν ὅ,τι εἶναι πρὸ τοῦ Λεβρὲν.»

Δυκρῶ.—«Ἄλλὰ ποῦ θέλετε νὰ βαδίξῃ τὸ πεζικὸν τοῦτο, ὅπερ ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης διέρχεται διὰ Φραγχεβάλ καὶ Βιλλέρ-Σερναί, ἐὰν δὲν βαδίξῃ πρὸς τὸ Ἰλλύ;»

Βέμπφεν.—«Ἰλλύ; Τί ἐστὶν Ἰλλύ;»

Δυκρῶ.—«Ἄ, δὲν γνωρίζετε τί εἶναι Ἰλλύ; Ἄ λοιπόν! παρατηρήσατε.»

Καὶ ἀνοίξας χάρτην ἐπὶ τῆς ἀστράβης τῆς σέλλης αὐτοῦ προσέθηκε· «Βλέπετε τὸν ἀγκῶνα αὐτὸν τοῦ Μεύσου, ὅστις διευθύνεται πρὸς βορρᾶν καὶ ἀφίνει μόνον στενὴν τινὰ ἔκτασιν μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸ Βέλγιον μεθορίου γραμμῆς; Τὸ μόνον ὑπάρχον ἐκεῖ σημεῖον διαβάσεως εἶναι τὸ Ἰλλύ! Ἄν ὁ ἐχθρὸς κυριεύσῃ τοῦτο, ἀπωλέσθημεν.»

Ὁ στρατηγὸς Βέμπφεν ἠξίωσε νὰ ρίψῃ μόλις ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου. «Μάλιστα, μάλιστα, ὅλα ταῦτα ἔχουσι κάλλιστα· ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ὁ Λεβρὲν ἔχει τὴν ὑπεροχὴν· πρέπει ἐξ αὐτῆς νὰ ἀφελθῶμεν. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ὑπο-
ΕΛΛΗΝ. ΣΤΡΑΤ. ΦΥΛ. Μ'. ΤΟΜ. Ζ'.

»χωρήσεως, ἀλλὰ νίκης! — Ἄ, ἔχετε ἀνάγκην νίκης; Αἱ
»λοιπόν, θέλομεν εἶσθαι λίαν εὐτυχεῖς, ἐὰν δυνάμεθα νὰ ὑπο-
»χωρήσωμεν τοῦτο τὸ ἐσπέρας!»

Καὶ κεντήσας τὸν ἵππον ὁ στρατηγὸς Δουκρὼ ἀνεχώρησεν
ἐν καλπασμῷ σφόδρα λυπηθείς (la mort dans l'âme).

Ἡ στρατηγὸς Δουκρὼ ἐπαγαφέρει τὰ στρατεύματα
αὐτοῦ πρὸς τὰ πρόσω.

Θέλων δὲ μολοντοῦτο νὰ ἐκτελέσῃ μέχρις ἐσχάτων, ὡς
στρατιώτης, τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, διατάσσει συμφώνως τῇ
ληφθείσῃ διαταγῇ νὰ καταβῶσιν ἐκ νέου αἱ δύο μεραρχίαι τοῦ
Πελλέ καὶ Λέριλλερ μέρος τῶν θέσεων, ἐφ' ὧν εἶχον ἀναρρί-
χθη ὀλίγας στιγμάς πρότερον, εἶτα πορεύεται μέχρι τοῦ δά-
σους τῆς Καρὲν, ἵνα ἴδῃ πῶς ἐφυλάσσετο. Ἐκεῖ δὲ βλέπει
ὀφθαλμοφανῶς ὅτι τὰ τὴν φροντίδα ταύτην ἀναλαβόντα στρα-
τεύματα λίαν κακῶς ἐξεπλήρουν αὐτήν, καὶ ὅτι πολὺ μᾶλλον
προαπησυχολοῦντο νὰ τεθῶσιν ὑπὸ στέγην, εἰσχωροῦντα εἰς τὸ
πυκνὸν τοῦ δάσους, ἢ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῶν συμβαινόντων
πρὸς τὴν βόρειον ἄκραν.

Βλέπων δὲ ὅτι ὁ στρατηγὸς, ὅστις ἦρχεν αὐτῶν, εἶχεν ἀ-
φιππεύσει καὶ ἴστατο πρὸς τὴν νότιον πλευρὰν, παρετήρησεν
αὐτῷ ξηρῶς, ὅτι ἡ παρουσία αὐτοῦ ἤθελεν εἶσθαι μᾶλλον ὠφέ-
λιμος πρὸς βορρᾶν, τουτέστι πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ αὐτοκράτωρ φοβεῖται μὴ ὁ στρατὸς ὑπερφαλαγγηθῇ.

Ἦτο τότε δεκάτη καὶ ἡμίσεια ὥρα. Ἡ αὐτοκράτωρ, ὅ-
στις εἶχεν ἐνδώσει εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ 1ου σώ-
ματος, εἶχεν, ὡς βεβαιοῦται, ἰδεῖ μετ' ἀνησυχίας τὴν ἀντικα-
τάστασιν τοῦ στρατηγοῦ τούτου διὰ τοῦ στρατηγοῦ Βέμπφεν,
ἐρχομένου ν' ἀλλάξῃ ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν διάταξιν τῆς μά-

χης. Πλήρης ἀγωνίας θέλει νὰ δράμῃ πρὸς τὰ δεσπόζοντα ὑψώ-
ματα, ἵνα ἴδῃ αὐτοπροσώπως. Ἐν ᾧ δὲ διήρχετο τὸ βάθος
τῆς Ζιδόν, ἀξιωματικὸς τις τοῦ ψιλοῦ πεζικοῦ (chasseurs
à pied) πλησιάζων ζωηρῶς πρὸς αὐτὸν (1),

«Μεγαλειότατε, λέγει, κατάγομαι ἐκ τοῦ τόπου γνωρίζω
»αὐτὸν ἐντελῶς. Ἐὰν ἀφήσωμεν τὸν ἐχθρὸν νὰ κάμψῃ τὸ Ἴλλυ,
»ἀπωλέσθημεν.»

Ἐπὶ τὴν ἐντύπωσιν δ' ἀκόμη τῶν λόγων τούτων ὁ αὐτο-
κράτωρ συναντᾷ τὸν στρατηγὸν Βέμπφεν καὶ μεταβιάζει αὐ-
τῷ τὰ εἰρημένα.

«Ἄς μὴ ἀνησυχῇ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης! ἐντὸς δύο ὡ-
»ρῶν θέλω ἔχει αὐτοὺς ἐρριμμένους ἐν τῷ Μεύση» εἶπεν αὐ-
τῷ ὁ Βέμπφεν.

«Εἶθε, ψιθυρίζει στρατηγὸς τις ἐκ τῆς ἀκολουθίας, νὰ μὴ
»ῤιφθῶμεν ἡμεῖς ἐκεῖ.»

Ἡ ὄλος ὁ κόσμος ἐβλεπε τὸν κίνδυνον. Μόνος ὁ γενικὸς
ἀρχηγὸς ἐφαίνετο ἀμφιβάλλων περὶ αὐτοῦ.

Τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἀκούεται ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Φλοὰν
καὶ Φλεριέ ἡ τηλεβολία (canonnade).

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν βιαία τηλεβολία ἠκούετο πρὸς
τὴν διεύθυνσιν κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ Φλοὰν, εἶτα δὲ τοῦ Φλεριέ.
Πάντοτε πρὸς τὸ μέρος τοῦτο ὠτακουστῶν ὁ στρατηγὸς Δου-
κρὼ, πέμπει ἀξιωματικὸν τινα πρὸς τὸν στρατηγὸν Δουαί,
ὅπως λάβῃ εἰδήσεις. Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, τοῦ θορύβου
τοῦ τηλεβόλου ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐξάνοντος, πλήρης
ἀγωνίας τρέχει καλπάζων πρὸς τὸ ὑψωμα τοῦ Ἴλλυ.

(1) Ἐπιστολὴ τοῦ στρατηγοῦ Παζὸλ, ὑπασπιστοῦ τοῦ αὐτοκρά-
τορος.

Τὸ 7^{ον} σῶμα ἰσχυρῶς κλονίζεται.

Ἐν ᾧ ἐπικρέυετο πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην, ἀναχαιτίζεται ὑπὸ χειμαρρῶν ἀνθρώπων καὶ ἵππων. Πεζικὸν, ἵππικὸν, πυροβολικὸν, τὰ πάντα κρημνίζονται φύρδην μίγδην μάτην ζητεῖ ν' ἀναστείλῃ τὸ πλημμύρισμα τοῦτο. Οὐδεὶς ἀκούει αὐτόν. Πάντες φεύγουσιν. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ στιγμῇ παρατηρεῖ κατὰ μῆκος τοῦ δάσους τῆς Καρὲν σύνταγμα τι θωρακοφόρων, ὅπερ ἐβάδιζε μὲν ἐν τροχασμῷ, ἀλλ' ἐν τάξει. Τρέχει πρὸς αὐτὸ, ἐξορκίζει τὸν ἀρχηγὸν αὐτοῦ νὰ σταθῇ καὶ διατήρησῃ στιγμὰς τινὰς τὴν θέσιν. «Ἐντὸς στιγμῆς θέλω φέρεи ὑμῖν ἐπικουρίαν» τῷ λέγει καὶ διευθύνεται δι' ὅλης τῆς ταχύτητος τοῦ ἵππου αὐτοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ στρατηγοῦ Βέμπφεν. Εὐρίσκει δ' αὐτὸν πρὸς νότον τοῦ δάσους τῆς Καρὲν.

«Τὰ συμβάντα, ἅπερ ἀνήγγελλον ὑμῖν, λέγει αὐτῷ, προήχθησαν ταχύτερον παρ' ὅσον ἐσκεπτόμην. Ὁ ἐχθρὸς προσβάλλει τὸ ὕψωμα τοῦ Ἰλλύ. Ὁ Δουαὶ σφόδρα κλονίζεται. Αἱ »στιγμαὶ εἰσὶ πολὺτιμοι. Σπεύσατε νὰ πέμψητε ἐπικουρίας, »ἂν θέλετε νὰ διατηρήσητε τὴν θέσιν ταύτην.»

Βέμπφεν.—«Αἱ λοιπὸν, ἐπιφορτίσθητε δι' αὐτοῦ, ἐνώσατε »ἄσα στρατεύματα θέλετε εὔρει παντὸς ὄπλου, καὶ κρατήσα- »τε καλῶς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἐγὼ θέλω φροντίζει περὶ τοῦ »12ου σώματος.»

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ στρατηγὸς Βέμπφεν
δὲν διαροεῖται νὰ διατροπήσῃ πρὸς τὸ Καρινιαρ
σκοπεῖ μόνον νὰ διατηρηθῇ ἐν ταῖς θέσεσιν.

Ὅταν τὴν πρωΐαν ὁ στρατηγὸς Βέμπφεν εἶχε λάβει τὴν ἀρχηγίαν, ἠδύνατο νὰ κάμῃ αὐτόν νὰ ἐλπίζῃ νίκην ἐπὶ τινος ἐχθροῦ θεμιμένου ἐν μειοεκτικαῖς διατάξεσιν, ὡς τὸ ἔγραφα πρὸς τὸν στρατηγὸν Δυκρῶ ἅπαξ δὲ τῶν Βαυαρῶν «ἰφθέν-

των ἐν τῷ Μεύτῃ», ἐσκόπει νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῶν προσβαλλόντων, πρὸς τὴν ἄλλην πλευρὰν τοῦ Σεδάν θεμιμένων.

Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν διέταττε νὰ ἐγκαρτερήσωσι καλῶς εἰς Ἰλλύ, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐπεφορτίζετο διὰ τοῦ 12ου σώματος, κατέχοντος τὴν Μονσέλ καὶ Βαλάν, εἶχε τότε παραιτηθῆ τῆς νίκης αὐτοῦ· δὲν ἐσκόπει δὲ πλεόν νὰ ῥίψῃ τοὺς Βαυαροὺς ἐν τῷ ὕδατι. Ἦλπιζε μόνον νὰ διατηρηθῇ ἐν ταῖς θέσεσιν αὐτοῦ, καὶ οὐδόλως διανοεῖτο νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀνοιγίμα πρὸς τὸ Καρινιαρ. Τοῦλάχιστον οὐδὲ λέξιν περὶ αὐτοῦ εἶπε πρὸς τὸν στρατηγὸν Δυκρῶ, ἔχοντα τὰ νῶτα ἐτραμμένα πρὸς τὸ Καρινιαρ, ἐπειδὴ ἐπορεύετο εἰς τὸ Ἰλλύ. Τοῦλάχιστον ὄφειλε νὰ εἰδοποιηθῇ περὶ ἐκείνου, ὅπερ ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς ἐσκόπει κατὰ τὴν πλευρὰν ταύτην νὰ πράξῃ.

Ἄν δ' ὁ στρατηγὸς Βέμπφεν εἶχε περὶ αὐτοῦ λαλήσει αὐτῷ, ἤθελεν, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων λόγων, ἐνεργῶς διαμαρτυρηθῆ κατὰ τοῦ δυνατοῦ τῆς κινήσεως ταύτης.

Συμφώνως δὲ ταῖς ληθθείσαις διαταγαῖς ὁ στρατηγὸς Δυκρῶ δίδει διαταγὴν εἰς τὸν στρατηγὸν Φορζῶ (Forgeot) νὰ ὀδηγήσῃ ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ ἔχοντος μέτωπον πρὸς Φλενιὲ καὶ Φλοὰν ὅσον πυροβολικὸν διαθέσιμον ἔμενε. Διατάσσει δὲ διὰ τοῦ συνταγματάρχου Ροβέρ ν' ἀναβῶσιν ἐκ νέου αἱ μεραρχίαι Παλλὲ καὶ Λέριλλερ, καὶ πέμπει νὰ ζητήσῃ ὅσον διαθέσιμον ἵππικὸν μένει. Τὰς διαφόρους δὲ ταύτας διαταγὰς ἔδωκεν ἐν ὀνόματι τοῦ στρατηγοῦ Βέμπφεν, ὅπως ἀποφύγῃ τοὺς δισταγμούς.

Τὰ σώματα 7ου καὶ 1ου δὲν δύναται νὰ διατηρηθῶσι
μεταξὺ Φλοὰν καὶ Ἰλλύ.

Ὅλη ἡ βορειοδυτικὴ πλευρὰ τοῦ πεδίου τῆς μάχης μεταξὺ Φλοὰν καὶ Ἰλλύ ἐκτυπᾶτο ἐπὶ 12 ὥρας διὰ καταπληκτικοῦ

πυρὸς πυροβολικοῦ. Τὸ Γερμανικὸν πεζικὸν δὲν ἐφάνη ἀκόμη, ἀλλ' εἰς μίαν ὥραν ἡ μεγάλη κυκλοτερὴς κίνησις τοῦ 11ου καὶ 5ου σώματος διὰ τοῦ Βρίν ἐν τῷ Δάσει (Brigne-aux-Bois) ὡς καὶ ἐκείνη τοῦ σώματος τῆς Β. φρουρᾶς διὰ Βιλ-λέρ-Σερναί καὶ Φλενιὲ εἶναι ἤδη καθαρῶτατα ἐσχεδιασμένη. Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ προχωροῦσιν εἰς βαθεῖς ὄγκους τὰ τάγματα τοῦ 11ου σώματος, στηριζομένου ὑπὸ τινος κλάσματος τοῦ 5ου. Πρέπει δὲ ν' ἀναχαιτίσωμεν αὐτά.

Ἡρωϊκὴ τοῦ ἱππικοῦ ἀφοσίωσις.

Ὁ στρατηγὸς Δυκρὼ καλεῖ τὸν στρατηγὸν Μαργγερίτ, ὅστις εὐρίσκετο μετὰ τῆς 1ης μεραρχίας τοῦ ἐφέδρου ἱππικοῦ πρὸς τὸ ὕψωμα τοῦ Ἰλλύ. Ὁδηγεῖ δ' αὐτὸν αὐτοπροσώπως καὶ βαδίζων κατὰ μῆκος τῶν ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς ἐγκατεστημένων πυρβολαρχιῶν μεταξὺ τοῦ δάσους τῆς Καρέν καὶ Φλοάν, διέρχεται αὐτά, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· «Θέλετε προσβάλλειν κατὰ κλιμάκια πρὸς τὸ ἀριστερὸν ἡμῶν. Ἀροῦ σαρώσητε » ὅ,τι ἔμπροσθεν ἡμῶν κεῖται, θέλετε στραφῆ δεξιὰ καὶ θέλετε » λάβει κατὰ πλευρὰν πᾶσαν τὴν ἐχθρικὴν γραμμὴν». Ὁ διακεκριμένος οὗτος στρατηγός, πορευόμενος ἔμπρὸς μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ἐπιτελείου πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ ἐδάφους, τραυματίζεται θανατηφόρως. Πολλοὶ δὲ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ πίπτουσι νεκροὶ περὶξ αὐτοῦ. Ὁ στρατηγὸς Γγαλιφφέ (Galiffet) λαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τῆς μεραρχίας· μέρος δὲ τῆς μεραρχίας Σαλινιακ Φενελὸν προσήλθε καὶ ἐτοιμάζεται ἐπίσης νὰ λάβῃ ἐνεργητικὸν ἐν τῇ πάλῃ μέρος.

Οἱ ἄνδραιοι δ' οὗτοι ἱππεῖς, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατηγοὶ ἐπὶ κεφαλῆς, τινάσσονται ἔμπρὸς δι' ὅλης τῆς ταχύτητος τῶν ἑαυτῶν ἵππων. Ἐναντίον δὲ βροχῆς βολίδων καὶ χαλάζης (mitraille) ἡ πρώτη ἐχθρικὴ γραμμὴ σπαθίζεται καὶ διασκορπί-

ζεται μετὰ τῆς αὐτῆς δὲ σφοδρότητος προσβάλλουσι τὴν δευτέραν γραμμὴν, ἀλλ' ἀδυνατοῦσι νὰ συντρίψωσιν αὐτήν. Τὰ Πρωσσικὰ τάγματα ἀναπτυχθέντα ἐν τῷ κέντρῳ καὶ σχηματισθέντα ἐν τετραγώνῳ ἐπὶ τὰς πτέρυγας, ῥίπτουσιν αὐτοὺς κατὰ γῆς διὰ καλῶς διευθυνομένων πυρῶν. Ἀποκρουσθεῖσαι αἱ ἱλαὶ ἐπανακάμπτουσι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀνατρηματίζονται καὶ κρημνίζονται ἐκ νέου, ποιοῦσαι οὕτω συνεχῆ προσβολήν. Ὁ βασιλεὺς Γουλιέλμος, ὅστις ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὑψωμάτων τοῦ Φρενοᾶ παρίστατο εἰς τὸ θέαμα τοῦτο, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδισθῆ τοῦ νὰ χειροκροτήσῃ καὶ ἀναφωνήσῃ· « ὦ τοὺς ἀνδρείους! » (1)

Πρὸ δύο αἰῶνων ὄχι μακρὰν τοῦ πεδίου τούτου τῆς μάχης τοῦ Σεδάν εἷς ἄλλος Γουλιέλμος, μὴ δυνάμενος ν' ἀποσπάσῃ ἡμῶν τὴν νίκην, μανιώδης δὲ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ πυροβολικοῦ αὐτοῦ ἀταραξίας τῶν ἡμετέρων ἰλῶν, εἶχεν ἀναφωνήσει· « ὦ τὸ αὔθαδες ἔθνος! » (Σενέρ, 11 Αὐγούστου 1674).

Φεῦ! τὴν φορὰν ταύτην ἡ ἐπιτυχία δὲν ἦτο ἀμφίβολος, καὶ ὁ Γουλιέλμος τοῦ Σεδάν ἠδύνατο ν' ἀναφωνήσῃ, χωρὶς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν δόξαν αὐτοῦ· « ὦ τοὺς ἀνδρείους! »

Παρουσία ὧραλα τοῦ πυροβολικοῦ.

Τὸ πυροβολικὸν δὲν δεικνύεται ἤττον τοῦ ἱππικοῦ θαυμαστόν. Δραμοῦσαι ἐν πάσῃ σπουδῇ δύο πυρβολαρχίαι τῆς ἐφεδρείας ἐντὸς στιγμῶν τιῶν, συνετρίβησαν εἰς κόριν διὰ τοῦ πυρὸς 50 ἐχθρικῶν τηλεβόλων. Πάραυτα δ' ἄλλαι ἀντικαθίστῶσιν αὐτάς, λαμβάνουσι κρείττονας διατάξεις καὶ ἀποκρίνονται ἐνεργῶς. Ἐπὶ τινὰ δὲ χρόνον κατορθοῦσι νὰ προσελκύσωσιν ἐφ' ἑαυτῶν πάσας τὰς ἐνεργείας τοῦ ἐχθρικοῦ πυρο-

(1) ΣΣ. Διήγησις γενομένη μετὰ τινὰς ἡμέρας παρὰ τοῦ βασιτικοῦ πρίγκιπος πρὸς τὸν στρατηγὸν Δυκρῶ.

βολικοῦ, ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς τε τὸ ἵππικόν καὶ τὸ πεζικόν γὰ δοκιμάσῃσι τελευταῖόν τινα ἀγῶνα.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς ἡμετέρας ἀληθοῦς ἀδυναμίας καὶ τῆς ὑποδεεστερας ἡμῶν θέσεως πρὸς τε τὴν βολὴν καὶ τὸ ρίμμα (*tir et portée*), ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἐδάφους διὰ τοῦ κυκλοτεροῦς αὐτοῦ σχήματος εἶναι ἡμῖν ἔτι μειονεκτικός. Τὰ πυρὰ ἡμῶν εἰσὶν ἀποκλίνοντα, ἐν ᾧ ὁ ἐχθρὸς, κατέχων γραμμὴν περιγεγραμμένην τῇ ἡμετέρᾳ, ἔχει συγκλίνοντα ὅλα αὐτοῦ τὰ πυρὰ. Τὰ βλήματα ἔρχονται ἐν ταύτῳ ἐκ τοῦ μετώπου, ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν. Μετ' ὀλίγον ἡ θέσις εἶναι πλέον ἀνυπεράσπιστος· οἱ κιλλίβαντες συντρίβονται, πολλαὶ κιβωτοφόροι (*caissons*) ἀνατινάσσονται ἐν ταύτῳ, καὶ αἱ πυρβολαρχαίαι, ἐγκαταλιμπάνουσαι μέρος τῆς σκευῆς αὐτῶν, ἀποσύρονται.

Ὁ στρατηγὸς Δυκρῶ ἀποπειρᾶται γὰρ συμπαρασύρη μεθ' ἑαυτοῦ τὸ πεζικόν.

Ἐν ᾧ τὸ πυροβολικόν καὶ ἵππικόν ἐτέλουν τοὺς εὐγενεῖς αὐτῶν ἀγῶνας, ὁ στρατηγὸς Δυκρῶ, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἐπιτελείου αὐτοῦ, ἐζήτει γὰρ συμπαρασύρη τάγματά τινα, ἢ κλάσματα τάγματος, ἅτινα ἠδυνήθη περὶ ἑαυτὸν γὰρ συναγάγη. Ἄλλὰ τὰ ἀπὸ πρῶτας εἰς τὸ πῦρ πλέον τῶν 400 τηλεβόλων ἐκτεθειμένα ταῦτα τάγματα, φερόμενα ὅτε μὲν ἐμπρὸς, ὅτε δ' ὀπίσω, ἀδυνατοῦντα ν' ἀνταποκριθῶσιν εὐθέως πρὸς ἀόρατον ἐχθρὸν, καλύπτοντα αὐτὰ διὰ βλημάτων, βλέποντα τέλος ἑαυτὰ πανταχόθεν περικεκυκλωμένα, οὐθ' ὄρμην, οὐτ' ἐνέργειαν πλέον εἶχον.

(ἀκολουθεῖ)